

25. Там само, спр. 57, арк. 25–27.
 26. Там само, спр. 56, арк. 9.
 27. Там само, спр. 49, арк. 52.
 28. Боеслав Марко. Відкритий лист до українських емігрантів / Марко Боеслав // Визвольний шлях. – Лондон, 1951. – Ч. 4-5. – С. 17.
 29. Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали / Відповідальний редактор професор Микола Кугутяк. – Том 2. – Книга 2 (1945–1946). – Івано-Франківськ: КПФ «ЛІК», 2010. – С. 627.
 30. ДАІФО, ф.р.-1, оп. 1, спр. 1215, арк. 9.
 31. Там само, ф.р.-584, оп. 2, спр. 19, арк. 1.
 32. Сергійчук В. І. Десять буремних літ... – С. 530.
 33. ДАІФО, ф.р.-584, оп. 2, спр. 10, арк. 22.
 34. Білас І. Репресивний апарат тоталітарного суспільства у боротьбі з національно-визвольним рухом в часи Другої світової війни / І. Білас // Матеріали наукової конференції Всеукраїнського братства вояків УПА (Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історія, уроки, сучасність), 16–17 січня 1993 р., м. Івано-Франківськ. – Стрий. 1993. – С. 21.
 35. Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні... – С. 283–284.
 36. Калініченко В. В. Повоєнний голод в Україні (друга половина 40-х років ХХ ст.) // Автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / В. В. Калініченко; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Х., 2001. — 19 с.
 37. ДАІФО, ф.р.-7, оп. 3, спр. 3, арк. 8.
 38. Там само, ф.р.-295, оп. 2, спр. 57, арк. 102.
 39. Див.: Mały rocznik statystyczny. – Warszawa, 1936. – 136 s.
 40. ДАІФО, ф.р.-295, оп. 2, спр. 57, арк. 103.
 41. Там само, арк. 100–106.
 42. Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні... – С. 354.
 43. Там само. – С. 355.

Игорь Андрухив

**Голод 1946-1947 гг. в западных областях УССР
(по материалам Станиславской области)**

В статье рассматриваются причины голода 1946–1947 гг. на территории западных областей УССР и в Станиславской области в частности, его влияние на процесс ликвидации вооружённого подполья, проведение коллективизации и на демографическую ситуацию в регионе.

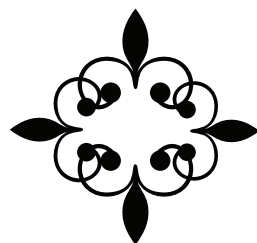
Ключевые слова: голод 1946–1947 гг., западные области УССР, Станиславская область.

Igor Andrukhiv

**Famine of 1946-1947-ies in the western areas of the USSR
(on the Stanislav region materials)**

The article reviews the causes of famine of 1946-1947-ies in the western areas of the USSR, its impact to the process of liquidation of the armed underground, carrying out collectivization and the demographic situation in the region.

Key words: famine of 1946-1947, USSR western areas, Stanislav region.

VIII НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ: ПАНОРАМА СУЧАСНОГО ЖИТТЯ

Григорій Клепак (м. Київ)

ВРУЧЕННЯ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО-2010

Урочистості, присвячені вшануванню пам'яті видатного історика, археолога, етнографа, фольклориста і письменника Дмитра Івановича Яворницького та лауреата премії імені Д. Яворницького, пройшли 8 листопада 2010 року у Київському будинку вчителя.

До початку дійства присутніх потішив своїм майстерним виступом квартет бандуристів Київського національного університету культури та мистецтв під орудою завідуючого кафедри Андрія ІВАНИШИНА.

Ведучий нинішнього «чину» – як він дозволив собі висловитися – диктор Українського радіо, заслужений артист України, протоієрей УАПЦ Петро БОЙКО розповів про життя Дмитра Івановича Яворницького, особливо наголосивши не лише на його цнотах історика-дослідника, але й на таланті популяризатора своєї роботи. Петро Тодосійович нагадав присутнім, що 2010 року Національна спілка краєзнавців України відзначає не лише роковини славного українця, але й 20-річний ювілей самої премії імені Д. Яворницького.

Форум краєзнавців та їхніх симпатиків привітав духовним співом і хор хлопчиків Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (керівник та диригент – лауреат міжнародних конкурсів Алла ШЕЙКО).

Вітаючи шановане зібрання, Голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України Петро Тимофійович ТРОНЬКО, зокрема, підкреслив значимість студій Д. Яворницького у вивченні та популяризації козаччини й інших славетних сторінок української історії. На його переконання, щорічні лауреати премії теж є самовідданими вченими-дослідниками, справжніми патріотами України. Учасників зібрання він назвав людьми, небайдужими до історії власного народу, котрі не задля премії та відзнак її вивчають і зберігають. «Наш літопис складається з історії вулиць сіл і міст, життєписів їхніх жителів, – зазначив голова Спілки. – Історія ж України починається з особистого внеску кожного».

«За героєм – герой». У такий спосіб ведучий надав слово Герою України, голові правління Українського фонду культури, голові Комітету з національної премії ім.

Т. Шевченка, академіку НАН України, поету Борису Іллічу ОЛІЙНИКУ. І шановний академік не втримав інтриги. Більшість присутніх, імовірно, не одразу збагнули, до кого саме пан Олійник адресував свої теплі слова. Адже спеціальна комісія, розглянувши всі пропозиції, що надійшли від організацій та осередків НСКУ 2010 року, визначила одразу чотирьох претендентів на здобуття премії імені Дмитра Яворницького. Серед них – старший науковий співробітник відділу «Музей «Літературне Придніпров'я» Дніпропетровського історичного музею імені Д. І. Яворницького **Наталія Євгенівна ВАСИЛЕНКО**; директор Волинського краєзнавчого музею **Анатолій Михайлович СИЛЮК**; провідний науковий спеціаліст інституту «Укрзахідпроектреставрація» (Львів) **Василь Михайлович СЛОБОДЯН** та пенсіонер **Петро Іванович ЖИТАР** (Чернівці). Голова правління Українського фонду культури зізнався, що по-доброму заздрить лауреатові Василю Слободяну, бо премію той отримає з рук сподвижника геніального краєзнавця – академіка Тронька.

Наступні оратори зійшлися в одному: нагорода знайшла свого героя справедливо.

Перший заступник Голови Державної служби охорони національної культурної спадщини Віктор Васильович ВЕЧЕРСЬКИЙ, зокрема, підкреслив, що офіційні органи збереження культурної спадщини не були б варті чогось поважного без громадського активу, а значить – краєзнавців. Віце-директор Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського Олександр Олександрович МАВРИН доповів про стан видання повної творчої спадщини Д. Яворницького, зокрема, порадував і новиною про видання диску із аудіоспогадами сучасників Д. Яворницького.

Відповідальний секретар НСКУ Руслана Вікторівна МАНЬКОВСЬКА ознайомила аудиторію з життєписами претендентів на здобуття премії ім. Д. Яворницького за поданнями обласних організацій Спілки.

Рішення президії НСКУ про присудження премії **Василеві СЛОБОДЯНУ** зачитав сам П. Т. Тронько

Щиро зворушений – вочевидь, не лише

самим фактом отримання такої поважної премії, але й почутим на свою адресу з уст високодостойників – Василь Слободян якийсь час навіть не міг розпочати промову лауреата. Аж ось хвилювання відступило, і львівський пошуковець та захисник старовини повідав аудиторії, як ішов до такої сходинки свого життєпису. Чимало в його виступі слухачів відверто дивувало – пан Слободян не надто добирає «округлих» виразів, говорив, як думав.

Присутні почули про першовитоки його інтересу до історичної та краєзнавчо-пошукової діяльності. А ще лауреат зізнався, як і завдяки чийй допомозі зміг систематизувати десятки й десятки архітектурних артефактів не лише по Україні, але й далеко за її межами.

Член правління НСКУ, народний депутат України, голова ВО «За помісну Україну!» та автор мистецького проекту «Українці у світі» Петро Андрійович ЮЩЕНКО зупинився, головню, на діяльності очолюваного ним об'єднання та надідеї згаданого проекту.

Голова Львівської обласної організації НСКУ, в. о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України Микола Романович ЛИТВИН був конкретно-ліричним. Формат культурницької акції він визначив як заклик до оборони державності та духовності, а свого земляка, лауреата премії імені Д. Яворницького галичанин назвав «бійцем духовної революції, яка ще не закінчилася». На його думку, Василь Михайлович боронить наш етнофонд і своєю подвижницькою діяльністю повертає українцям їхню історичну пам'ять. «Приклад пана Василя доводить, що Європі є чому вчитися і в українців», – зовсім не пафосно підсумував Микола Романович.

Коротко й виразно виступив також виконавчий директор Всеукраїнської асоціації музеїв, заступник директора Інституту літератури НАН України Сергій Анаста-

сійович ГАЛЬЧЕНКО. Він парафразував Т. Шевченка: до отримання премії імені Д. Яворницького Василь Слободян прийшов «не з порожніми торбами». На його переконання, таких шукачів мало, але буде більше. І це, на думку С. Гальченка, ніяк не залежатиме від циркулярів влади та її ласки. Він процитував О. Довженка, котрий в листі закликав товариша записувати все, що бачить, «аби згодом не довелося писати історію України за чужими хроніками...

Хор хлопчиків та ведучий сьогодення «священнодійства» Петро Бойко на честь організаторів, героя сьогодення дня і всіх присутніх проникливо виконали «Многая літа».

Автор цих рядків подякував добірному товариству за допомогу, а надто – молодим артистам. Ми всі дійсно робимо справу потрібну. Потрібну нам і майбутнім поколінням українців. Національна спілка краєзнавців України підтримує проект П. Ющенка «Українці у світі», бо він дійсно важливий і необхідний нам усім. Спілка й надалі долучатиметься до всього, що так чи інакше дозволить українцям знати ще більше про свою тисячолітню історію.

Затим усі присутні були запрошені на урочистий прийом з нагоди вручення премії, партнером якого виступив Винний дім «Масандра».

Роланд Франко (м. Київ)

СТЕЖКАМИ НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ

У першій декаді жовтня 2010 року Національна спілка краєзнавців України провела науково-краєзнавчу експедицію «Світові пам'ятки сакральної архітектури Львівщини: проблеми збереження». Зазначена акція була викликана вкрай незадовільним станом збереженості більшості унікальних пам'яток саме дерев'яної архітектури західного регіону України і намаганням їх зберегти. Вчені та краєзнавці вирішили привернути більшу увагу державних органів та широкої громадськості до занепаду української сакральної дерев'яної архітектури, спонукаючи їх до рішучіших дій.

Сьомого жовтня науково-краєзнавчий «десант» вирушив у терен. Шеф-гідом виступав голова правління Львівської обласної організації НСКУ, в. о. директора Інституту краєзнавства ім. І. Крип'якевича НАН України Микола ЛИТВИН. Коментували побачене й інші учасники експедиції – відповідальний секретар НСКУ Руслана МАНЬКОВСЬКА, доценти Львівського національного університету Дмитро КАДНИЧАНСЬКИЙ та Алла СЕРЕДЯК, викладач Львівського державного коледжу декоративного й ужиткового мистецтва ім. І. Труша Роксоляна ЗАГАЙСЬКА, працівники Львівського краєзнавчого центру «Паломник» при Фонді св. Володимира Адріана ОГОРЧАК та Галина УМБЛАТ, методист Львівського центру творчості дітей та юнацтва Галичини Ольга АРТЕМЕНКО та ваш покірний слуга.

Знайомство зі львівськими дивовижами розпочалося з Городоччини. Тут проходить природна межа між Яворівським та Жовкві-

вським районами. Це Розточчя – головний європейський вододіл, що розділяє басейни рік Полтви та Верещиці, які несуть свої води до Балтійського і Чорного морів. Звісно, краєзнавці зробили коротку зупинку і в цьому унікальному місці Передкарпаття.

Оминаючи зарослі лісами схили Розточчя – тутешні Брюховичі завжди вважали зеленими легенями Львова – члени експедиції дісталися жовківського Крехова. Око не могли не порадувати тутешні Василіанський монастир Св. Миколая XVII ст., дерев'яна церква св. Параскеви та збудована 2002 року копія старої дерев'яної Преображенської церкви. Довелося визнати, що зелена металочерепиця на церкві св. Параскеви все ж добряче псує цілісне враження від гармонійного сакрального артефакту XVIII століття.

Шкода, але учасникам експедиції, серед іншого, так і не вдалося помилуватися перлиною дерев'яної архітектури XVI століття – церквою Св. арх. Михайла в Волі Висоцькій.

Тим часом у самій Жовкві ми мали нагоду помилуватися екста інтер'єром церкви Святої Трійці (1720). У 1970-х роках її було відреставровано й віддано у користування музею. Після 1991-го храм передали спочатку православній, а потім греко-католицькій громаді. Нещодавно будівлю було знову відреставровано, тому її вигляд і стан пречудові.

Хотілося чим довше роздивлятися й забудову історичної Ринкової площі (нині – жовківська пл. Вічева) із замком 1594 року, костелом Св. Лаврентія (XVII ст.), Василіанським та Домініканським монастирями. Однак час поганяв – нас ще чекав Потеліч із його церквою Зіслання Св. Духа.

